

E L G U S T P E R L A
L E C T U R A * E L G U

** El Gust per la Lectura*

2009-2010
Educació Secundària

Josep Vallverdú

S T P E R L A L E C T U
R A * E L G U S T P E
R L A L E C T U R A * E
L G U S T P E R L A L
E C T U R A * E L G U S
T P E R L A L E C T U
R A * E L G U S T P E

** Dossier per a l'alumnat*

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

**** El Gust
per la Lectura***

**2009-2010
Educació Secundària**

Josep Vallverdú

JOSEP MARIA ALOY

MARIA PUJOL VALLS

Direcció General de Planificació i Entorn
Subdirecció General de Llengües i Entorn
Servei d'Immersion i Ús de la Llengua

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

Índex

1.	L'autor	7
2.	<i>El fill de la pluja d'or</i>, de Josep Vallverdú	17
	1. Dades tècniques del llibre.....	17
	2. Estudi de l'obra.....	18
	3. Aprofundim-hi més	20
	4. El llenguatge.....	23
3.	<i>El testament de John Silver</i>, de Josep Vallverdú	29
	1. Botó de mostra	31
	2. Estudi de l'obra.....	31
	3. Personatges	35
	4. Connexió amb altres matèries	38
	5. Aprofundim-hi més.....	39
	6. Han parlat d'aquesta novel·la	40

E L G U S T P E R
L A L E C T U R A *

L A L E C T U R A *

L'autor

E L G U S T P E R

L A L E C T U R A *

E L G U S T P E R

L A L E C T U R A *

E L G U S T P E R

L A L E C T U R A *

E L G U S T P E R

L A L E C T U R A *

E L G U S T P E R

L A L E C T U R A *

- 1 Entra al web de Josep Vallverdú: www.vallverdu.org. Consulta les seccions «Els primers reconeixements» i «Literatura majoritària» de la pàgina «Biografia» i busca les dades següents:
 - a) Any de naixement i nom de la ciutat on va néixer.
 - b) Anys en què comença a escriure novel·les per a joves i quines són les primeres obres que escriu.
- 2 Consulta la pàgina «L'obra» del web de Josep Vallverdú i digues per què se l'anomena «escriptor tot terreny».
- 3 Entra al web edu3.cat, busca-hi, el vídeo que tracta sobre la vida i l'obra de Josep Vallverdú i contesta les qüestions següents:
 - a) Els dotze primers minuts es dediquen a explicar la seva biografia. Has llegit algunes de les novel·les juvenils que destaca el narrador o que apareixen a les imatges?
 - b) A continuació, Vallverdú explica els inicis de la seva narrativa per a joves i que ell és un dels autors anomenats «els quatre asos». Quins són els altres tres escriptors? Coneixes alguna de les seves obres? Consulta el *Diccionari d'escriptors de literatura infantil i juvenil* (www.clijcat.cat/diccionari/idioma.html) per saber els llibres que han escrit.
- 4 Dels anys 1995 al 2001, Edicions de La Galera va publicar tota l'obra per a joves de Vallverdú –unes quaranta novel·les– agrupada en catorze volums molt ben editats. D'això se'n diu l'*Obra Completa*, que ja no és completa perquè, des que es va publicar l'últim volum al 2001, Vallverdú ha escrit almenys una dotzena de llibres més. Si consultes el web www.vallverdu.org i vas a l'a pàgina «L'obra infantil i juvenil», veuràs una pestanya que anuncia «L'obra completa». Entra-hi i repassa els títols, t'adonaràs que tots inclouen precisament les paraules «vent» o «aire» o «ventada». Escriu els diferents temes o vents que conformen els catorze volums.

- 5 Algunes d'aquestes aventures es podrien comparar perfectament a les grans novel·les clàssiques del segle XIX algunes de les quals ara repassarem. Intenta relacionar cada una de les obres de la columna de l'esquerra amb el seu autor de la columna de la dreta:

Robinson Crusoe

Els tres mosqueters

Moby Dick

Viatge al centre de la Terra

Les aventures de Tom Sawyer

L'Illa del Tresor

El llibre de la jungla

La màquina del temps

Dràcula

La crida de la natura salvatge

Jules Verne

Jack London

Herman Melville

Bram Stoker

H. G. Wells

Alexandre Dumas

R. L. Stevenson

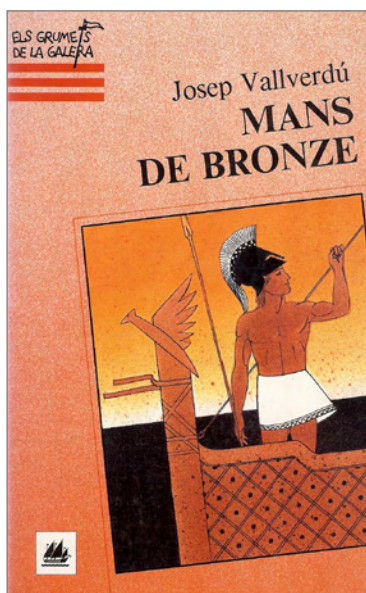
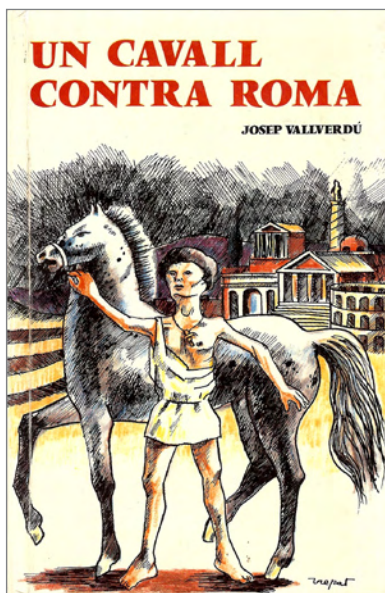
Mark Twain

Daniel Defoe

Ru Daniel Defoe dyard Kipling

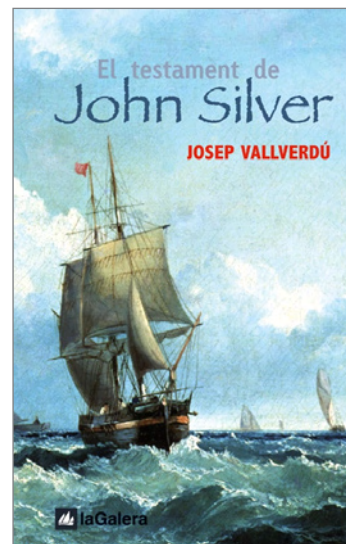
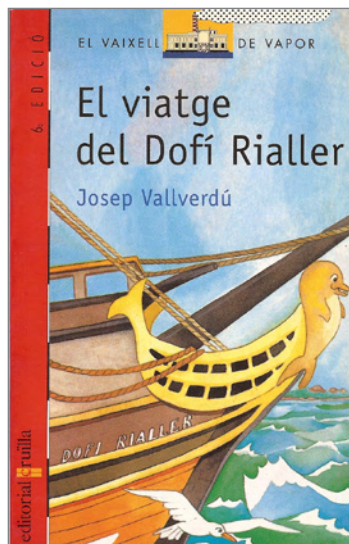
- 6 A part d'*El fill de la pluja d'or*, Josep Vallverdú ha situat altres novel·les a l'època clàssica: *Un cavall contra Roma*, *Mans de bronze* i *Els fugitius de Troia*. Entra a www.vallverdu.org, localitza'n la informació relacionada a la secció «L'obra infantil i juvenil» i fes aquestes tasques:

- Identifica l'argument de cada una de les obres.
- Explica en quina època concreta transcorre cada novel·la.
- Decideix quina t'agradaria llegir i per què.

- 7 A Josep Vallverdú també li agrada agafar una novel·la clàssica i escriure'n una segona part o una continuació. Això ho ha fet almenys tres vegades. Et donem les tres portades de les obres de Vallverdú que vénen a ser una continuació de tres novel·les clàssiques i digues a quines tres obres i a quins tres autors es refereixen.

Les tres novel·les de Vallverdú són:

- 8 Aquí tens la portada del primer número de la revista *Cavall Fort*. Josep Vallverdú va ser un dels primers escriptors de col·laborar-hi quan es va crear l'any 1961. Consulta'n un número a la biblioteca del centre o a la del barri i fes aquestes activitats:

- Fes una descripció de la revista: característiques, seccions, dibuixants, persones que hi escriuen, etc.
- Apunta la secció que t'agrada més i explica per què.
- Escriu la teva opinió raonada sobre la revista.

9

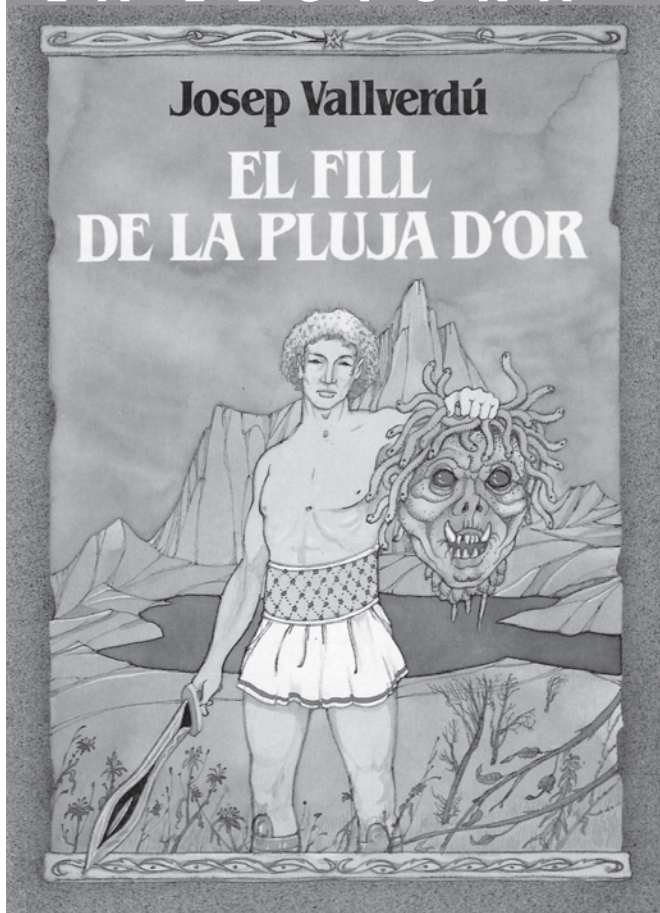
Escull un dels contes de Josep Vallverdú –ja sigui espigolant en la revista *Cavall Fort* o bé directament del llibre *Gira-sol d'històries*, o fins i tot algun dels editats en qualsevol altra publicació–, llegeix-lo i explica'l.

Fes, també, un resum de l'argument i descriu els personatges. Comenta tot allò que et cridi l'atenció, ja sigui sobre el tema, sobre el llenguatge o sobre aquells aspectes que destaquin per algun motiu.

Josep Vallverdú (il·lustració de Narmas)

E L G U S T P E R
L A L E C T U R A *

ELS GRUMETS DE LA GALERA

E L G U S T P E R

El fill de la pluja d'or, de Josep Vallverdú

L A L E C T U R A *

E L G U S T P E R

L A L E C T U R A *

E L G U S T P E R

L A L E C T U R A *

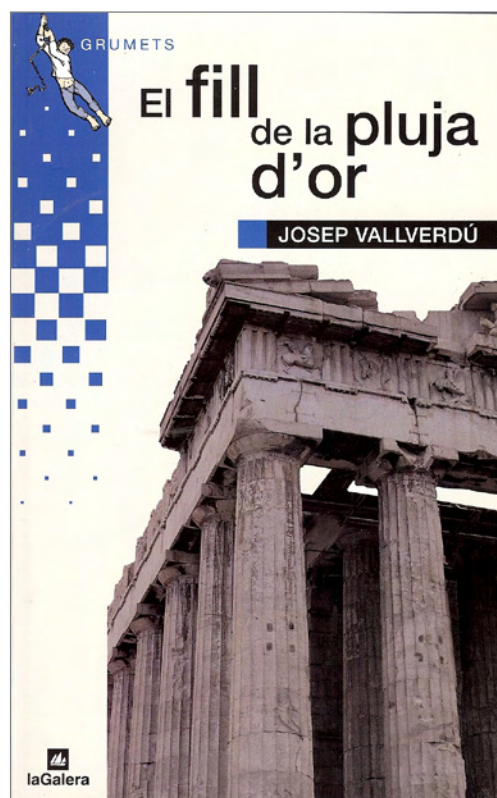
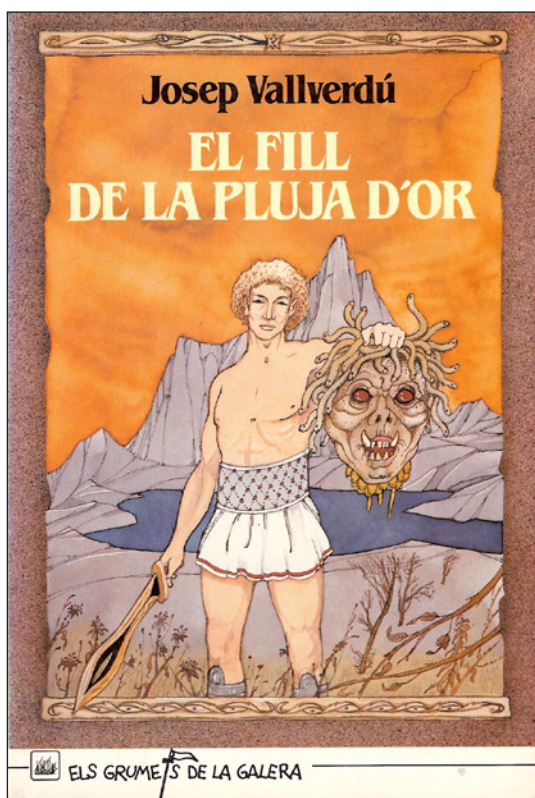
E L G U S T P E R

L A L E C T U R A *

2

1 Dades tècniques del llibre

- 1 Aquestes són dues de les portades més habituals d'*El fill de la pluja d'or*. Malgrat que pertanyin a una edició diferent i el nombre de pàgines no sigui exactament el mateix, les altres dades del llibre coincideixen. Escriu aquestes dades a la fitxa que hi ha a continuació de les portades:

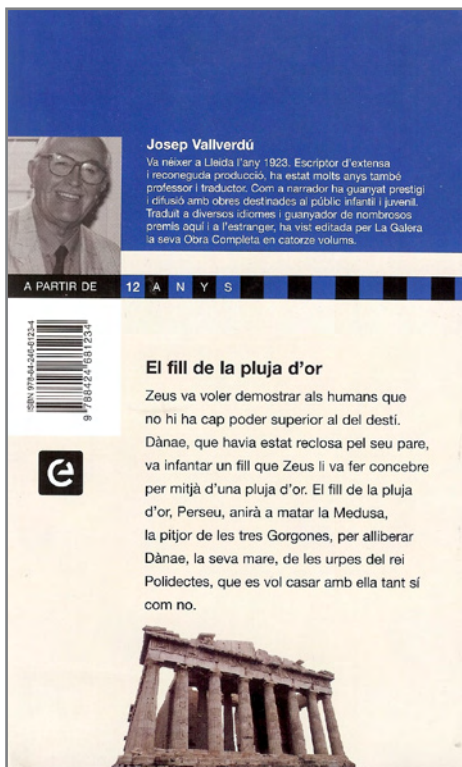

Títol del llibre	
Autor	
Il·lustrador	
Editorial	
Col·lecció	
Any de l'edició	

- 2 Com que al món cada dia es publiquen milers de llibres, els editors van acordar que cada llibre tindria un número de referència únic que l'identifiqués. Saps amb quina sigla s'anomena aquest número i de quines paraules angleses prové? On acostumem a trobar-lo imprès, en el llibre? Quin és el número d'*El fill de la pluja*?

2 Estudi de l'obra

- 1 Si haguessis de seleccionar un paràgraf del llibre que servís de botó de mostra, quin apartat seleccionaries? Procura que sigui un fragment significatiu de la novel·la i que permeti entendre'n una mica el tema o l'argument.
- 2 L'argument d'una novel·la es pot explicar amb més o menys paraules. Si haguessis de resumir-ho només en dues línies, quin diries que és? Intenta fer-ho amb precisió, donant la màxima informació amb el mínim de paraules.

- 3 Els llibres acostumen a tenir una contraportada on, amb un text molt breu, s'explica de què va el llibre per tal que el lector se senti estimulat a llegir-lo. Redacta, ara, una contraportada per a aquesta novel·la sense repetir les idees de la contraportada que ja figura en el llibre i sense repetir, tampoc, el text que has escrit com a resposta de la pregunta anterior.

- 4 Tenint en compte les característiques principals que defineixen l'obra juvenil de Vallverdú –i que t'exposem a continuació–, digues si *El fill de la pluja d'or* s'hi ajusta. Per tant, revisa cada una de les característiques següents i valora si totes o algunes es poden trobar en aquesta novel·la. Justifica mínimament les teves respostes:

a) La varietat de gèneres i la riquesa temàtica

Vallverdú s'ha anat especialitzant en novel·les d'aventures de format clàssic on l'acció i una certa dosi d'intriga i de tensió controlada han pretès sempre captivar el lector i generar-li la dosi suficient d'enjòlit perquè aquella

aventura fos la seva i, per tant, hi participés amb la màxima complicitat. Són novel·les ben diverses, algunes amb un fons històric, d'altres amb la mirada posada a la tradició, al progrés i als batecs de la humanitat. Un interès que sovint es transforma en una reflexió crítica sobre els humans i les seves conductes.

b) L'amplitud d'uns escenaris sempre atractius

El mestratge de Josep Vallverdú es fa patent per la seva capacitat per construir escenaris. Aquests escenaris, territoris atractius i suggerents descrits amb precisió, aniran sent, dins l'obra de Vallverdú, ben diversos. Dominaran sens dubte els paisatges amb mar de fons on vells mariners viuran i explicaran aventures èpiques com les que Vallverdú havia viscut llegint els clàssics universals.

c) Uns personatges vius, positius, sempre en procés creixent de maduració

Els protagonistes de les obres de Vallverdú són preferentment masculins i, tot i que no sempre, generalment joves, valents, vius, audaçs, destinats a superar totes les proves que calgui, tot demostrant unes qualitats sovint immillorables (l'observació, la inquietud, la curiositat, el valor, la intel·ligència... i també l'elegància, la tendresa, la sensibilitat...). Es tracta de personatges que, especialment quan són joves, creixen i maduren al mateix temps que transcorre l'aventura i en els quals el lector s'emmira en molts moments de la lectura, en un procés d'identificació que va més enllà de la pura acció de la novel·la.

d) El llenguatge: elegància i distinció

La literatura es construeix amb paraules i Vallverdú, conscient d'això, posa al servei de la literatura tota la seva capacitat de creació i tota la seva habilitat d'utilitzar les paraules, amb un llenguatge elegant, no del tot fàcil, però suggerent i ric, i d'un notable valor estètic i poètic.

e) Una constel·lació permanent de valors i missatges

Encara que la narrativa de Josep Vallverdú tingui un fort component lúdic i malgrat que el seu objectiu principal sigui divertir i distreure el lector, és una narrativa que té, al mateix temps, la pretensió innegable d'aportar al lector una sèrie d'elements, tots molt positius i alguns clarament educatius, que l'ajudin a reflexionar i a créixer com a persona.

f) L'humor i la ironia... elements imprescindibles

L'humor i molt sovint també la ironia són elements importants i essencials de l'estil narratiu de Vallverdú. Allà on Vallverdú mostra més la seva sagacitat és quan el centre del seu humor és l'ésser humà. La rialleta amb què fustiga molt sovint determinades actituds és d'una finor exquisida.

- 5 Repassant l'obra de Josep Vallverdú t'adonaràs que hi ha una presència molt notable d'aventures. Són aventures d'estil clàssic amb bon ritme i un punt d'intriga que les fa molt atractives. Vallverdú sempre diu que allò que li interessa més d'un relat és el vent de l'aventura, és a dir, aquella força que empeny els protagonistes a dur a terme el seu propòsit. Llegint *El fill de la pluja d'or*, és fàcil sentir aquest vent d'aventura que circula per les seves pàgines? Com l'has notat?
- 6 El narrador d'una història és la veu que ens l'explica i, com ja hauràs comprovat en les diverses novel·les que hauràs llegit, hi ha diverses maneres de narrar i, per tant, diverses classes de narrador. Entre els diferents tipus que hi ha a continuació, tria el que Francesc Vallverdú ha emprat en aquesta novel·la i justifica la teva resposta:
 - Narrador-protagonista o narrador en primera persona
 - Narrador en segona persona
 - Narrador omniscient o narrador en tercera persona
- 7 La trama d'aquesta història és lineal, és a dir, no hi ha salts en el temps de la narració i tot se succeeix senzillament sense cap trencament. Podria haver estat escrita amb alguns salts en l'acció. Disseny una altra estructura interna sense que variï ni l'argument ni el desenllaç ni el comportament dels personatges.
- 8 El títol de cada capítol pretén donar una idea molt breu del tema que s'hi tracta o, si més no, resumeix la trama d'aquella part de la novel·la. Canvia els títols originals per uns que tu t'inventis i que també serveixin per il·lustrar el contingut dels capítols.
- 9 Una novel·la normalment té una estructura interna que acostuma a tenir tres parts: plantejament, nus i desenllaç. Intenta assenyalar aquestes tres parts de la història. Indica els capítols que creus conformen cadascuna i redacta la part de l'argument que correspon a cada part.

	Capítols	Argument
Plantejament		
Nus		
Desenllaç		

3 Aprofundim-hi més

- 1 Com que estem en el món de la mitologia, intenta unir les divinitats de la columna de l'esquerra (gregues) amb les de la columna de la dreta (romanes), tot passant per la columna central:

Divinitats gregues

Cronos
Zeus
Hera
Posidó
Hades
Ares
Dionís
Hefest
Hermes
Àrtemis
Atena
Afrodita
Demèter

déu del mar
déu del temps
deessa de la caça
déu de la guerra
déu dels cels
deessa del matrimoni
déu de l'infern
déu del foc
déu del vi
deessa de la guerra
deessa de l'amor
déu de l'eloqüència
deessa de l'agricultura

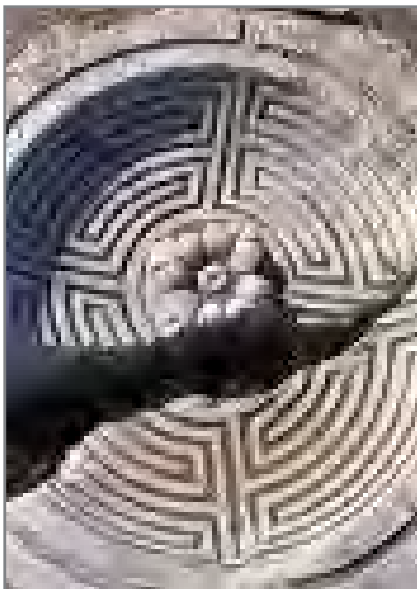
Divinitats romanes

Plutó
Juno
Minerva
Saturn
Júpiter
Diana
Neptú
Vulcà
Bacus
Venus
Mercuri
Mart
Ceres

- 2 Escriu el nom dels déus que tenen un paper dins la novel·la i descriu-ne alguna característica:

Nom del déu o deessa	Característiques

- 3 Hi ha una sèrie de mots que s'assemblen però que volen dir exactament el mateix i a vegades confonen. Busca les diferències entre «mite», «llegenda», «rondalla», «faula» i «conte».
- 4 Hauràs sentit a parlar sovint dels mites. N'hi ha diversos i tots ens aporten alguna explicació o lliçó de vida. Busca informació sobre els mites, cita'n algun i comenta'n el significat. Pots trobar informació en enciclopèdies o bé a Internet, per exemple en algun d'aquests llocs web: «[Mitologia clàssica – 2n ESO](#)», «[Laberint](#)».
- 5 En quin déu de l'Olimp t'agradaria convertir-te si això fos possible? Justifica el perquè.
- 6 Perseu és el veritable protagonista de la història, Destaca ja de ben petit pels seus dots i habilitats. Molts són els fragments que en parlen, generalment amb qualificatius excel·lents. Escribeu alguns dels qualificatius que el descriuen.

- 7 Perseu fa tot el que fa perquè –*Hi ha un destí que ens guia. I que ens obliga.* (p. 88) Comenta aquesta creença. Hi estàs d'acord?
- 8 Fins i tot Hermes es permet la petita frivolitat de dirigir-se als lectors per dir-los: –*Aquest noi ho fa tot bé. És de les persones que sempre distreu de veure actuar, no creieu?* (p. 138) I, tu, què creus? Què en penses de Perseu?
- 9 Què opines del final que adopta la novel·la quan Perseu refusa el tron? Per què ho fa? Tu hauries fet el mateix? Ha valgut la pena tanta aventura per al final prendre aquesta decisió?

10 Una de les finalitats d'un escriptor –i en les obres de Josep Vallverdú s'hi observa molt sovint– és presentar un protagonista jove que al llarg de la novel·la creix i madura a base de viure experiències que el fan espavilar. Comenta algunes de les escenes on es veu clara aquesta idea de maduració i de creixement de Perseu.

11 En una altra novel·la de Josep Vallverdú (*Mans de bronze*, La Galera, 1990) s'hi explica un altre mite: el de Teseu i Ariadna. Segurament hauràs sentit a parlar del «laberint d'Ariadna» o del «fil d'Ariadna»:

a) Busca informació sobre aquest tema i comenta breument de quin mite es tracta i quins són els seus protagonistes.

b) Compara el mite de Perseu amb el de Teseu. Assenyala les semblances i les diferències entre els protagonistes i els esdeveniments de tots dos.

12 Quins altres personatges de la narració t'han cridat l'atenció per algun detall o alguna reacció? Comenta'n alguns:

Personatge	Per què t'ha cridat l'atenció

13 De tots els personatges secundaris de la novel·la, un dels més participatius i sempre decisius pel poder que té és Zeus. Comenta alguna decisió que demostrï aquesta superioritat omnipotent de Zeus.

14 Al capítol «Escates i escorces», hi surt un personatge també molt conegut: Narcís. A través del que en diu el peix de l'escata blanca, podem no sols saber com és, sinó també les diferències entre aquest personatge i Perseu. Quines són aquestes diferències?

15 Busca informació sobre les Gorgones:

a) Qui eren? A què es dedicaven?

b) Compara la informació que has trobat sobre la Gorgona Medusa amb el personatge Medusa que apareix a *El fill de la pluja d'or*. Assenyala'n les diferències.

16 Un personatge secundari és la mare de Perseu, Dànae. En general els personatges femenins tenen poc paper en aquesta novel·la. Tot i així, Dànae té una intervenció molt valenta i decidida quan s'encara a Polidectes, just abans de partir Perseu a combatre la Medusa. Recull què li diu Dànae a Polidectes, amb valentia però, alhora, amb indignació.

17 Un altre dels elements de la narrativa de Josep Vallverdú són els animals. Pràcticament no hi ha cap llibre seu on no hi surti algun animal o alguna bestiola. Des del famós *Rovelló*, passant per *L'home dels gats*, *El venedor de peixos*, *Saberut i Cua-verd*, *Gasán i el lleopard...* i continuant pels seus contes i altres escrits. A la novel·la *El fill de la pluja d'or* no hi ha un protagonisme excessiu dels animals. Tot amb tot, si estàs atent, hi trobaràs referències diverses a determinades espècies, alguna d'elles, és clar, també mitològica. Busca-les i anota-les.

18 Els contes i les faules tenen la pretensió d'ensenyar petites lliçons de la vida. I els mites? Quina et sembla que pot ser la finalitat dels mites? Aventura'n una resposta.

4 El llenguatge

1 El llenguatge és un dels ingredients que Vallverdú cultiva més. Sempre amb la voluntat d'enriquir el lector, no escatima mai la possibilitat de fer servir expressions cultes, molt precises i, sovint, d'una certa dificultat. Et proposem agrupar la següent llista de paraules per allò que signifiquen. Fixa't que totes es refereixen a un estat d'ànim, a una sensació, a una postura... Fes els grups que calgui segons el seu significat més precís:

capcot, corprès, esfereït, coratjós, retut, enervat, ardit, alterós, befat, petulant, estossinat, anguniejat, caparrut, esglaiat, atemorit, arraulit, faceciós, enutjat, abatut, adelerat, aterrit, gelós, reverent, astorat, decidit, estupefacte, foll, encuriós, neguitós, consirós.

2 Escribeu un sinònim i un antònim de cada un d'aquests mots:

	sinònim	antònim
hipòcrita		
decidit		
oportú		
petulant		
vesprejar		
enutjat		
abreujar		
arrauxat		
feble		
desitjós		

3 Vallverdú té l'hàbit d'anomenar els objectes pel seu nom més propi i adequat, cosa que avui dia pocs fem. Busca al diccionari el significat dels següents objectes citats dins la novel·la de Vallverdú:

ormeig, senalla, sàrries, doll, tolla, clova, lluor, fenedura, palmell, rou i esbandir.

- 4 Seguint en aquesta pràctica d'utilitzar el nom precís per a denominar un objecte o un estat, intenta completar l'exercici següent. Vallverdú prefereix escriure «vesprejar» que no pas «fer-se fosc». Continua:

prefereix	celístia	que no pas:	_____
	capteniment		_____
	petja		_____
	paorós		_____
	s'afonà		_____
	junyits		_____
	garfia		_____
	brunyit		_____
	testa		_____
	l'esguard		_____
	fuetada		_____

- 5 Escriu una frase amb cada una de les paraules següents:

encisava, brandant, malastrugança, copejava, promontori, lliscaven, clapoteig i espluga.

- 6 Llegint el llibre et trobaràs amb expressions com les quatre que tens a continuació. Escriu-ne el significat:

se'ls clivellaran els llavis: _____

posant-se a estalvi: _____

noliejar un vaixell: _____

havien de calafatejar: _____

- 7 El llenguatge és tan ric que tothora hom pot trobar-se amb expressions com les anomenades frases fetes. A l'escena en què Perseu està parlant amb el matrimoni d'ancians Filemó i Baucis, que veuen ja la fi dels seus dies, aquests li diuen que tal vegada quan ell torni a passar per aquell indret *ja siguem terra amb terra*. Explica a la teva manera el significat de l'expressió.

- 8 Una de les possibilitats del llenguatge és expressar allò que es vol dir comparant-ho amb algun altre element per tal que el lector entengui bé el significat de la idea que es vol transmetre. Un exemple el trobem en aquest paràgraf que et presentem, on Dictis explica a Perseu com Polidectes va quedar enamorat de Dànae així que la va veure, i utilitza, per fer-ho, un grapat de comparacions. Assenyala, amb color diferent, totes les que hi trobis:

«Com el caçador queda petrificat davant el cérvol airós que ha cobejat anys i anys sense haver-lo; com el caminant assedegat obre els ulls febreros davant la font benefactora, com el nauta exhaust per la lluita amb la tempesta veu el raig de sol en la celístia de la nouvinguda calma, així Polidectes restà davant Dànae. Era segur que mai un raig de sol travessà l'univers amb la força i l'escalf amb què la visió de Dànae travessà el pit del nostre rei». (p. 49)

- 9 Durant la lectura en trobaràs moltes més, de comparacions. Per exemple a la plana 65 l'autor compara un toro (primer element de la comparació) a una muntanya (segon element).

Fes l'exercici següent omplint els buits amb l'element de la comparació que hi falta. Tots els exemples són recollits de la narració:

un pou ample	com	_____
_____	semblaven	dos esquirols grisos
un bramul	com	_____
la bèstia que queia	com	_____
_____	com	perles

10 Un text poètic no necessàriament és aquell que està escrit amb versos i estrofes. També es diuen poètics aquells textos que, encara que siguin en prosa i es trobin dins d'una novel·la, han estat escrits amb la sensibilitat pròpia d'un poeta. Intenta fer una petita recerca d'algun fragment de la novel·la on la sensibilitat poètica de Vallverdú sigui fàcil d'observar.

11 A la pàgina 101 hi ha una bonica descripció del mar:

El mar era blau fosc, i s'arriava amb el vent, i les blanques rialles de l'escuma l'omplien d'esquitxos momentanis.

Continua la descripció intentant mantenir el mateix tipus de llenguatge.

12 Continua ara aquesta altra descripció amb les paraules que creguis més adequades i precises:

Ja l'illa de Serifos es veia allà baix, color de vi i de blat. (p. 135)

13 Dins el terreny de la descripció, i recordant aquelles bèsties fantàstiques de les quals hem parlat abans, et proposem que n'inventis una i la descriguis tan bé com puguis. Intenta ser original i dotar-la de característiques totalment insòlites i inventades per tu. Pots definir-ne els aspectes físics, el seu poder i algun dels seus costums.

14 Polidectes acut a l'oracle a demanar consell i aquí es produeix una de les escenes vibrants del llibre. És quan la pitonissa li respon amb un joc de paraules que permet una doble lectura: *Victoriós... el Rei... Perseu... abatrà* (p. 76), que cada un dels dos protagonistes interpreta com més bé li convé. Exemple molt idoni de joc de paraules fet amb una certa murrieria.

Explica els dos significats que pot tenir aquesta resposta de l'oracle i per què cada part pot entendre-la a la seva manera.

15 Vallverdú utilitza molt sovint el diàleg per fer més àgil la narració, però també perquè a través dels diàlegs els lectors poden conèixer millor la manera de ser dels personatges: com s'expressen, com diuen les coses, amb quin to parlen...

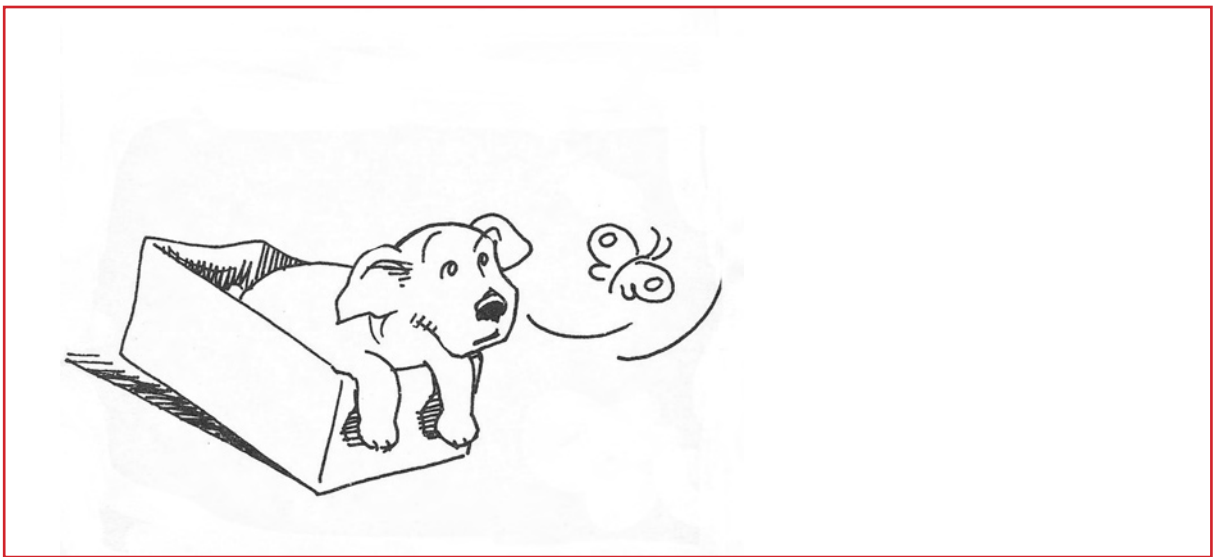
Busca un tros de diàleg que et pugui servir per contrastar aquestes idees que acabem d'enunciar.

16 Els déus de l'Olimp donen per a molt i Vallverdú sovint ens els presenta amb una elegant ironia i bon humor. Per exemple, quan Hermes busca Èol i el troba fent de ventilador a Atena, perquè amb l'armadura

posada tenia calor... (p. 26) Busca més exemples d'ironia i bon humor a l'entorn dels costums i accions dels déus.

5 A més a més

- 1 El mateix escriptor Josep Vallverdú té altres novel·les que constitueixen també un viatge iniciàtic on el protagonista ha de superar una sèrie de proves. Un dels viatges iniciàtics més atractius és el que Vallverdú narra a la novel·la *Rovelló*, que probablement hauràs llegit. Comenta per què el gosset Rovelló és el protagonista d'un viatge iniciàtic. Quins elements et fan pensar que és així? Pots utilitzar el web www.vallverdu.org; hi trobaràs informació sobre Rovelló si vas a l'apartat «L'obra infantil i juvenil».

- 2 Coneixes la cançó de Lluís Llach «Viatge a Ítaca»? La lletra d'aquesta cançó està extreta d'un poema més llarg d'un escriptor grec que es deia Konstandinos P. Kavafis (Alexandria, 1863- 1933). Aquí tens uns fragments d'aquest poema:

Ítaca

*Quan surts per fer el viatge cap a Ítaca,
has de pregar que el camí sigui llarg,
ple d'aventures, ple de coneixença.*

[...]

*Sempre tingues al cor la idea d'Ítaca.
Has d'arribar-hi, és el teu destí.
Però no forcis gens la travessia.
És preferible que duri molts anys
i que ja siguis vell quan fondegis a l'illa,
ric de tot el que hauràs guanyat fent el camí,*

sense esperar que t'hagi de dar riqueses Ítaca.

Ítaca t'ha donat el bell viatge.

Sense ella no hauries pas sortit cap a fer-lo.

Res més no té que et pugui ja donar.

I si la trobes pobre, no és que Ítaca t'hagi enganyat.

Savi com bé t'has fet, amb tanta experiència,

ja hauràs pogut comprendre què volen dir les Ítaques.

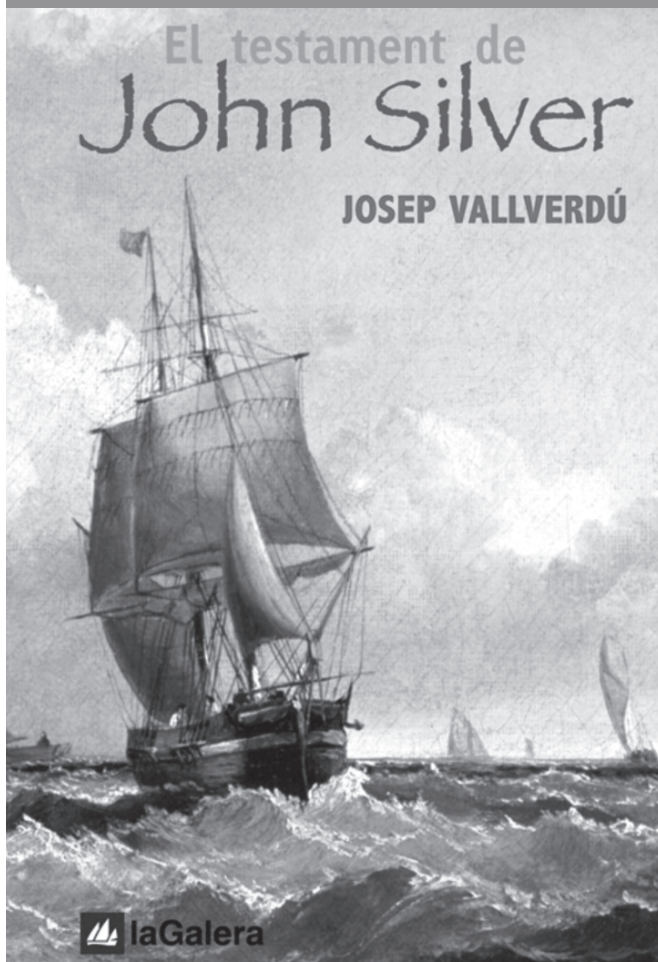
Compara allò que diu el poeta Kavafis en aquest poema amb tot el que representa el viatge de Perseu. Intenta reflexionar sobre el significat d'un viatge i de l'altre, i les seves similituds. Explica quina és la riquesa del camí ple d'aventures de què parla el poema.

3 Hem parlat molt del llibre i de la novel·la, però ara pararem atenció a l'il·lustrador. Mira't les il·lustracions de Ricard Recio i digues què en penses. Com les qualificaries? T'han agradat? Descriuen allò que la novel·la explica?

4 Fixa't en aquesta il·lustració. Explica a quin moment de la novel·la correspon, què i a qui representa, i com la valores. Justifica la teva valoració dient no només si t'agrada, sinó si la trobes adequada, exagerada o bé si tu l'hauries fet d'una altra manera.

E L G U S T P E R
L A L E C T U R A *

E L G U S T P E R

El testament de John Silver,
de Josep Vallverdú

L A L E C T U R A *

E L G U S T P E R

L A L E C T U R A *

E L G U S T P E R

L A L E C T U R A *

E L G U S T P E R

L A L E C T U R A *

3

En el capítol «La terra», Silver s'ha instal·lat al poble de Girvy per treballar-hi de bodeguer i oblidar el passat en el món de la pirateria. A les pàgines 149-150 se'ns explica com, al cap d'un any de viure-hi, rep la visita inesperada d'un antic company bucaner:

Al començament de la nova vida que menava, Silver s'havia afanyat a oblidar la vida de navegant, però la terra ferma no era tampoc ben bé el seu medi. Molt sovint el vent de mar tornava a ficar-se-li endins, amb la promesa de noves singladures. Era un somni sempre present.

D'una fragata de les que, ornament acostumat dels molls, fondejaven a Girvy, un migdia va baixar-ne una robusta figura, coberta amb ample barret blanc, que feia un bell contrast amb la levita blava i el pantaló gris. Tot just posar el peu a terra, interrogà uns nens, els demanava quelcom, i els nens van assenyalar en direcció a Silver, que es repenjava, robust i indolent, sobre el bastó. Silver, des de l'emboadura del seu carrer, encara lluny de les lloses del moll, esguardava amb delit la línia elegant d'aquella fragata de tres pals, serenament acostada al moll, tot el cordam tibant, el mascaró prominent damunt la proa, sens dubte una bella, bellíssima estampa de gran vaixell.

La figura de l'home que n'havia baixat, sense dubte un dels personatges amb comandament a bord, caminava amb agilitat i decisió. De mica en mica, tot i que es trobava lluny, començà a alentir la passa sense deixar d'observar fixament Silver. I a mesura que s'apropava, el seu rostre manifestava curiositat i perplexitat, tot alhora.

Silver hauria preferit haver-se adonat abans de qui era el navegant per poder al seu moment esmunyir-se, però ara la topada era inevitable. De manera que van acabar cara a cara, a quatre passes de distància.

–El gran escàpol! –exclamà el nouvingut, movent el cap exageradament amunt i avall–. El gran criador de lloros!

Silver va dir entre dents:

–Gray?

En un to de fatalitat, la darrera frase del nouvingut havia fet sentir de sobte tot el pes dels records a Silver. El seu lloro, Flint, havia estat el referent de la seva figura per al visitant. I aquell home tan ben vestit en parlava amb la familiaritat de qui de debò ha conviscut amb la bestiola esmentada.

–Sí, Gray, el teu vell company de la Hispaniola –parlà també entre dents l'altre.

a) Com se sent Silver abans i després de veure Gray? Per què? En quines frases s'expressen els seus sentiments?

b) Gray ha arribat a Girvy per casualitat? Quines motivacions té per venir-hi?

Una aventura marinera

El testament de John Silver forma part del gènere d'aventures marineres. La tradició de novel·les situades al mar té uns orígens ben antics i singulars: justament les peripècies d'Ulisses (també anomenat Odisseu), narrades pel poeta grec Homer a l'*Odissea* ara fa gairebé tres mil anys, representen l'inici de la literatura occidental. Des de llavors, el mar ha servit de localització per a obres amb components ben diversos: històries de ciència-ficció, naufragis a illes desertes, expedicions a indrets desconeguts, viatges iniciàtics, expedicions per descobrir tresors i viatges al voltant del món.

1 Fes una llista de les històries situades al mar que hagis llegit o que coneguis. Compara-la amb la del teu company o companya. En teniu de repetides? Si cal, amb l'ajuda d'Internet, ordeneu-les per ordre cronològic de publicació. Quines característiques tenen en comú totes aquestes obres?

2 Josep Vallverdú està tan fascinat pel motiu literari de l'illa, que fins i tot se n'ha inventat una que ha anomenat Piranos, situada a Grècia, en la qual ha localitzat diverses obres – *Trampa sota les aigües* (1964), *El fill de la pluja d'or* (1984), *El vol del falcó* (1985), *Mans de bronze* (1990), *Els fugitius de Troia* (1997), *Estimat Stavros* (1999), *El patró Gombau* (2000), *Gegants de Rocanegra* (2000) i *El silenci i la pedra* (2003):

a) Has llegit alguna d'aquestes novel·les?

b) Vés a la biblioteca de l'escola o del barri i busca-les. Tot i estar totes localitzades a Piranos, estan situades en la mateixa època històrica?

3 La literatura universal ha reservat un lloc especial dins d'aquest gènere de les aventures marineres a certs personatges literaris: els pirates, també anomenats corsaris o bucaners (tot i que no són exactament el mateix):

a) Per quin mitjà ens han arribat els referents de la figura del pirata?

b) Quina aparença i quina personalitat ens imaginem que té? Fes una descripció del físic i de la personalitat estereotipats del pirata.

4 Tenint en compte les següents característiques principals que defineixen l'obra juvenil de Vallverdú, digues si *El testament de John Silver* s'hi ajusta. Per tant, revisa cada una de les característiques següents i valora si totes, o algunes, es poden trobar en aquesta novel·la. Justifica mínimament les teves respostes:

a) La varietat de gèneres i la riquesa temàtica

Vallverdú s'ha anat especialitzant en novel·les d'aventures de format clàssic on l'acció i una certa dosi d'intriga i de tensió controlada han pretès sempre captivar el lector i generar-li la dosi suficient d'enjòlit perquè aquella aventura fos la seva i, per tant, hi participés amb la màxima complicitat. Són novel·les ben diverses, algunes amb un fons històric; d'altres, amb la mirada posada en la tradició, el progrés i els batecs de la humanitat. Un interès que sovint es transforma en una reflexió crítica sobre els éssers humans i les seves conductes.

b) L'amplitud d'uns escenaris sempre atractius

El mestratge de Josep Vallverdú es fa patent per la seva capacitat per construir escenaris. Aquests escenaris, territoris atractius i suggerents, descrits amb precisió, aniran sent, dins l'obra de Vallverdú, ben diversos. Dominaran sens dubte els paisatges amb mar de fons on vells mariners viuran i explicaran aventures èpiques com les que Vallverdú havia viscut llegint els clàssics universals.

c) Uns personatges vius, positius, sempre en procés creixent de maduració

Els protagonistes de les obres de Vallverdú són preferentment masculins i, tot i que no sempre, generalment joves, valents, vius, audaçs, destinats a superar totes les proves que calgui, tot demostrant unes qualitats sovint immillorables (l'observació, la inquietud, la curiositat, el valor, la intel·ligència... i també l'elegància, la tendresa, la sensibilitat...). Es tracta de personatges que, especialment quan són joves, creixen i maduren al mateix temps que transcorre l'aventura i sobre els quals el lector s'emmirallarà en molts moments de la lectura, en un procés d'identificació que va més enllà de la pura acció de la novel·la.

d) El llenguatge: elegància i distinció

La literatura es construeix amb paraules i Vallverdú, conscient d'això, posa al servei de la literatura tota la seva capacitat de creació i tota la seva habilitat a utilitzar les paraules, amb un llenguatge elegant, no del tot fàcil, però suggerent i ric, i d'un notable valor estètic i poètic.

e) Una constel·lació permanent de valors i missatges

Encara que la narrativa de Josep Vallverdú tingui un fort component lúdic i malgrat que el seu objectiu principal sigui divertir i distreure el lector, és una narrativa que té, al mateix temps, la pretensió innegable d'aportar al lector una sèrie d'elements, tots molt positius i alguns clarament educatius, que l'ajudin a reflexionar i a créixer com a persona.

f) L'humor i la ironia... elements imprescindibles

L'humor i molt sovint també la ironia són elements importants i essencials de l'estil narratiu de Vallverdú. Allà on Vallverdú mostra més la seva sagacitat és quan el centre del seu humor és l'ésser humà. La rialleta amb què fustiga molt sovint determinades actituds és d'una finor exquisida.

2.2 Argument

1 Josep Vallverdú va escriure *El testament de John Silver* com si fos la continuació de *L'illa del tresor* de Robert L. Stevenson:

- T'agrada aquesta continuació que s'ha inventat Josep Vallverdú? Per què?
- Canviaries algun personatge o algun episodi?
- Inventa't un altre possible argument per a una novel·la titulada *El testament de John Silver*. Pot tenir tantes similituds o diferències amb les obres d'Stevenson i Vallverdú com vulguis. Escriu-ne un resum de l'argument.

2.3 Anàlisi formal

1 El nom de cada capítol resumeix la trama d'aquella part de la novel·la. Canvia els títols originals per uns que tu t'inventis i que també serveixin per il·lustrar-ne el contingut.

2 L'autor distribueix la veu narrativa entre dos personatges, Jim i el reverend Tarn:

- Indica en quins capítols és el narrador cada un d'ells.
- Des de quin punt de vista parla cada un? Què saben i en quin moment ho expliquen?
- Tria un fragment en què es relati una acció de Silver i escriu-la en primera persona, com si Silver expliqués el seu passat.
- Quantes persones intervenen en l'explicació de la vida de Silver?
- Si la història ha passat per tantes mans per arribar a nosaltres, fins a quin punt el text deu ser fidel als fets?
- En quina mesura i per quines raons els narradors podrien manipular la informació?

3 Sabem en quina època se situa la novel·la? Quants anys viu Silver des que s'escapa de la Hispaniola fins que es mor? Quan comença i acaba la investigació de Jim?

4 Al llarg de l'obra, John Silver segueix un itinerari. Tenint en compte aquest itinerari els punts geogràfics del qual apareixen a continuació, elabora'n el mapa corresponent amb la ruta que segueix des de les Antilles a Europa. Fes-ne també un altre del Regne Unit amb la ruta per pobles i ciutats d'Anglaterra i Escòcia. Pots emprar un mapa en paper o bé elaborar-ne un amb el **Viquiatles**:

- Les Antilles, a l'Amèrica Central.
- Santa Cruz del Boyo (inventat), al nord de Veneçuela, aproximadament a les illes Hermanos, $I= 12^{\circ} N$ $L= 064^{\circ} W$.
- Boafica (inventat), al nord de Veneçuela, a l'est de Cumaná, $I= 10^{\circ} N$ $L= 064^{\circ} W$.
- La Gorla (inventat), a prop de Boafica.
- Botana-Ho (inventat), al sud del golf de Guinea.
- Bristol (real), Anglaterra, $I= 51^{\circ} N$ $L= 003^{\circ} W$.
- Glasgow (real) (Longhorn Manor, un poc al sud-est de Glasgow), Escòcia, $I= 56^{\circ} N$ $L= 004^{\circ} N$.
- Ayr (real), al sud-oest de Glasgow $I= 55^{\circ} N$ $L= 005^{\circ} W$.
- Mablethorpe (real), Anglaterra, $I= 53^{\circ} N$ $L= 000^{\circ} E$.
- Girvy (inventat), a l'oest de Glasgow.
- Bristol (real), Anglaterra, $I= 51^{\circ} N$ $L= 003^{\circ} W$.
- Girvy (inventat), a l'oest de Glasgow.
- Centre d'Anglaterra.
- Glasgow (real) (Longhorn Manor, un poc al sud-est de Glasgow), Escòcia, $I= 56^{\circ} N$ $L= 004^{\circ} N$.
- Ayr (real), al sud-oest de Glasgow $I= 55^{\circ} N$ $L= 005^{\circ} W$.
- Tettle (irreal), al nord-oest de Leeds, Anglaterra; avui podria ser Settle $I= 54^{\circ} N$ $L= 002^{\circ} W$
- Loggery (inventat), avui podria ser Scunthorpe, Anglaterra $I= 54^{\circ} N$ $L= 001^{\circ} E$.

2.4 Estil i llenguatge

1 El text combina la narració en passat amb descripcions i diàlegs rics i treballats. Busca-hi un exemple de narració, un de descripció i un de diàleg que t'agradi:

- a) En què es diferencien les tres menes de textos?
- b) Transforma la narració en un diàleg i el diàleg en una narració.

2 Altres tipologies textuais emprades per donar a conèixer els esdeveniments són la carta i el diari personal. Encara que explícitament no hi ha cap fragment de les notes del reverend Samler, ens podem imaginar com devien ser:

- a) Tria un fet protagonitzat per Jim o per Silver i transforma'l en forma de carta o de notes (a mode de diari personal).
- b) Un cop reescrit el fragment, quines diferències de contingut hi has introduït?

3 A *El testament de John Silver* hi trobem diverses descripcions de llocs, fets i personatges. Completa les descripcions següents afegint-hi altres detalls de la teva imaginació:

- a) Santa Cruz del Boyo (p. 34)
- b) La tempesta (p. 65-69)
- c) Els pongos (p. 118-119)
- d) Taverna de Girvy (p. 138)
- e) Simon el Tort (p. 142-143)

3 Personatges

3.1 Protagonista

1 L'autor esbossa i defineix a cada pas la complicada manera de ser de John Silver. En diversos casos, els trets de la seva personalitat i aparença poden arribar a semblar contradictoris. Les citacions següents, agrupades en seccions, t'ajudaran a fer-ne un retrat. Llegeix-les i, després, redacta un retrat del personatge a partir de les citacions. Descriu-ne l'aspecte físic i els principals trets psicològics.

i. En aquestes citacions, es veu com pot gallardejar d'haver estat un pirata sense escrúpols, maquinador, opressor i molt bregat:

... aquell cínic pirata [...] prou era capaç de fer un tracte d'immortalitat amb el diable... (p. 12)

Desconfiat del gènere humà [...]. Quan li convenia, Silver era un lladre amb tota la barba. (p. 14)

–[...] Tot ho arrangeu amb quatre peces que dringuen! Jo [Varón] us he servit, i m'agradaria poder servir-vos encara, però ja veig que no teniu amic ni parent.

Varón havia parlat amb sinceritat. Silver se sentí tocat, però, com en cada ocasió que els sentiments nobles, de fidelitat, se li posaven davant, ell s'atrinxerà rere la seva desconfiança i resistència a cedir als impulsos instintius tendents a la caritat. (p. 103)

ii. Encara que també se li coneix una vessant més dèbil i compassiva:

Silver tenia els dintres endolats. Es confessava que mai no s'havia trobat tan inexplicablement desemparat. (p. 44)

Silver havia vist de tot, però s'esgarrià de pensar que aquella criatura pogués ésser assotada com un mariner rebel. (p. 53)

De tant en tant sentia una punyida, perquè es temia que a ell, quan li arribés de debò la vellesa, no l'estimaria ningú; es tenia per una ànima amb àvols pensaments, sempre amatent a fer alguna malifeta. I potser per això es repenjava en certa mesura en Simon el Tort, com si la seva amistat el purifiqués. (p. 143)

Se sentia derrotat, vençut, i el desànim se li barrejava amb la ira. (p. 166)

iii. Silver de vegades no està d'acord amb la seva manera de fer i lluita contra si mateix; fins i tot té ganes de canviar:

De vegades, ell mateix es recriminava per caure sota l'obsessió del diner [...]. (p. 90)

Sí, tot seria diferent, emprendria una nova vida, posaria en negocis els diners que tenia de l'Illa del Tresor i amb els que guanyaria ampliaria el seu capital. (p. 131)

iv. Com que és un personatge complex, no és sempre un mala bèstia –i les seves habilitats camaleòniques també li permeten aparentar diferents personalitats– i arriba a despertar simpatia en algunes persones que l’envolten:

–Woods! Un personatge fascinant! –el definí Hackey-Jones–. Woods! –repetí–. *L’amic Woods*. (p. 20)

–Hawkins: heu pronunciat ara fa un moment l’expressió «el meu amic», referida a Silver. No us sembla, diguem, excessiu dir-li «amic» a un bucaner?

Jim Hawkins va somriure tristament.

–Potser us costarà de comprendre-ho, i em sap greu. Hi ha moments, afectes, situacions, que cal haver viscut per qualificar-los. Ningú no és tan desposseït d’ànima que no tingui moments bons. Silver, ho porto molt dintre meu, m’estimava, tot i que de vegades m’havia utilitzat per a les seves ambicions. Penso, ara, al capdavant, que Silver havia patit prou per estar net d’antigues culpes. I era un perdedor. (p. 241-242)

v. No només coneixem l’interior del protagonista; el físic de Silver és ben peculiar. Tot i no haver llegit *L’illa del tresor*, podem tenir en ment la imatge del pirata de la creua i el lloro. A *El testament de John Silver*, sabem que substitueix la creua per una cama de fusta i de vegades es vesteix amb robes elegants; a més a més, com que es fa gran, el seu cos també envelleix:

–Tenia dues cames –afirmà–. Coixejava i es repenjava en un bastó, però tenia dues cames.

–No és el mateix home –vaig fer, abatut–. Aquell tenia una sola cama, i duia una gruixuda creua. (p. 18)

No seria una vida aventurera, però el cos de Silver, feixuc i amb un gruix d’anys comprometedor a sobre, no s’adiria al tragí i al sotsobre d’antany. (p. 180)

vi. Com a part del seu camuflatge, segons el context i els ulls que el miren, rep diferents noms:

El vell cuiner de la Hispaniola. (p. 12)

John Silver, o John el Llarg. (p. 15)

[...] *no traguava aquest cognom, sinó el de Woods*. (p. 18)

–Silver, eh? Per què va canviar de nom? [...]

No li vaig dir, però tenia la sospita que el canvi de nom obeïa a la necessitat de no ser reconegut fàcilment. (p. 22)

[...] *el carro amb la desferra del Sense Nom entrava a Loggery*. (p. 211)

–Perdoneu-me, reverend, que m’hi fiqui –va fer la senyora Glenburst una tarda, posant-se decidida davant el rector–. No seria hora de donar un nom a aquest fill de Déu? Ell no ens pot dir el seu, potser no parlarà mai. Busquem-li un nom amb què puguem adreçar-nos-hi.

Acordaren que li dirien John, al cap i a la fi sant Joan era el patró de la parròquia. (p. 213-214)

- 2 Explica per què aquesta figura és tan versàtil i posa exemples dels contrastos físics i psíquics.
- 3 Coneixes algun altre personatge literari que s’hi assembli? Si és que sí, explica en quines característiques.
- 4 Quines reflexions se’t plantegen sobre la manera de viure la vida d’aquest personatge?
- 5 L’actitud i el nom del personatge evolucionen al llarg de l’obra? Explica-ho.

6

Heus aquí una llista dels personatges secundaris que apareixen a la novel·la. Relaciona cada personatge amb la seva descripció:

Nom	Descripció
1. Jim Hawkins	a) ... Silver troba allotjament a casa seva a Girvy. Encara que es fan amics, tots dos tenen la intenció de robar diners a l'altre; ella és més astuta que Silver i és ella qui acaba prenent-li la fortuna. Silver se'n venja amb una lluita cos a cos i ella mor d'una de les ferides, que se li gangrena.
2. Reverend Samler	b) ... És íntim amic de Glòria Lachlan. Ells dos tramen un pla perquè Silver s'embarqui amb Gray en un petit viatge i mentrestant puguin fugir amb els seus diners.
3. Reverend Tarn	c) ... Un mariner de la Hispaniola es converteix en amo de l'illa de Santa Cruz del Boyo. Quan Silver hi va a parar, es reconeixen; Silver és de més bona fe i es pensa que podrà ser amic seu, però l'altre el controla igual com fa amb la resta d'habitants de l'illa.
4. Glòria Lachland	d) ... El Principal Wartley té diverses esclaves al seu servei. Quan en destina una a complaure Silver no sap que es faran còmplices i, juntament amb Sanok, fugiran de l'illa.
5. Principal Wartley	e) ... És el xicot de Harna; és el capità de la guàrdia de Wartley. Amb l'ajuda de Silver, s'escapen del domini del Principal.
6. Simon el Tort	f) ... Gràcies a la seva curiositat investiga la vida de Silver i arriba a publicar-ne un llibre. Ells dos s'havien conegut molts anys abans quan navegaven en cerca d'un tresor.
7. Harna	g) ... Després que Silver hagi intentat fugir de l'illa de Wartley, el Principal vol que aquest personatge, un traficant de segona, se l'endugui amb el seu veler mar endins i el llenci per la borda. En realitat, Silver i Sanok es posen al comandament de la tripulació un cop són al veler, fan presoner el capità i se'n vengen abandonant-lo en una illa deserta.
8. Sanok	h) ... Quan Silver és a punt de morir, ell l'acull a casa seva perquè es refaci. Encuriós pel passat del malalt, li pregunta el seu origen i n'escriu unes notes.
9. Baptisteu	i) ... Quan Jim investiga la vida de Silver i arriba a Loggery, el reverend Samler ja és mort, però aquest personatge ocupa el seu lloc i ha convertit en crònica els apunts que el seu antecessor havia escrit sobre les converses amb Silver.
10. Gray	j) ... Quan Silver arriba moribund a la Casa d'Acollida, ella en té cura i el reanima.
11. Angus Callum	k) ... Mentre Silver viu a Girvy retroba aquest personatge, un dels pirates de la Hispaniola. Ell està conxorxat amb Glòria per robar els diners a Silver.
12. Senyora Glenburst	l) ... Quan Silver viu a Girvy coneix aquest vell pescador.

- 1** Història i geografia. Tria una població costanera que et sigui coneguda i investiga quins elements referents al mar s'hi poden trobar (port pesquer, comercial o esportiu, platja, museu marítim, llotja del peix, barri de pescadors, drassanes, personatges il·lustres, noms de carrers, runes arqueològiques...). Situa'ls sobre un plànol. També se'n pot crear un mapa amb el **Viquiatles**.
- 2** Ciències socials. Busca a Internet notícies de la premsa sobre atacs pirates (**avui.cat**, **elPeriodico.cat**) i contesta les preguntes que hi ha a continuació.
- Per trobar notícies antigues, escriu paraules clau com ara *atac*, *pirata*, *vaixell*, en singular o plural, als aparells de cerca de cada diari. Veuràs que les notícies també inclouen enllaços a altres articles sobre el mateix tema:
- En quina mena de país tenen lloc els atacs pirates?
 - Quins mètodes i objectius motiven els pirates?
 - Quines mesures de seguretat prenen els vaixells?
- 3** Història de l'art. Molts artistes han creat obres seves amb el mar com a referent. Les pintures, escultures i cançons de la llista que hi ha a continuació hi estan relacionades. Llegeix-la, cerca les obres referenciades i contesta les qüestions que hi ha a després.

Pintura:

El naufragi (The shipwreck of the Minotaur), Joseph Turner (1805)

La balsa de la Medusa (Le radeau de la Méduse), Théodore Géricault (1819)

Impressió: sol ixent (Impression: soleil levant), Claude Monet (1872)

Port de Barcelona, Santiago Rusiñol (1875)

Marina, Modest Urgell (1892)

La tempesta que s'apropa (The coming storm), Winslow Homer (1901)

El bany del cavall, Joaquim Sorolla (1909)

Mediterrània, Joaquim Sunyer (1910)

Descobriments d'Amèrica per Cristòfor Colom, Dalí (1958-1959)

Escultura:

El peine del viento, Eduardo Chillida (1976).

Cançons:

«La calma de la mar», popular catalana.

«El meu avi», Josep Lluís Ortega-Monasterio (i les havaneres en general), 1968.

«Veles e vents», Raimon, 1969. Segons un poema d'Ausiàs Marc.

«Ítaca», Lluís Llach. *Viatge a Ítaca*, 1975. Lletra de Kavafis, adaptada per Lluís Llach sobre una versió de Carles Riba.

«Himne dels pirates», musical *Mar i Cel* de Dagoll Dagom, 1988. Lletra de Xavier Bru de Sala i música d'Albert Guinovart.

«A prop del mar», Sau, *Amb la lluna a l'esquena*, 1998.

«La meva terra és el mar», Lax'n'Busto, *Sí*, 1998.

«En s'estiu», Antònia Font, *Antònia Font*, 1999.

- Alguna d'aquestes pintures o escultures podrien il·lustrar El testament de John Silver? Per què?
- Si la novel·la es portés al cinema, alguna d'aquestes cançons podrien formar part de la banda sonora?
- Coneixes altres cançons que s'hi puguin relacionar?

5 Aprofundim-hi més

5.1 La continuació de *L'illa del tresor*

- A partir de la frase d'Stevenson: *De Silver no n'hem sentit a dir res més* (p. 9), Vallverdú engega un nou text. Quina funció exerceix aquest afirmació? Per què l'autor copia a l'inici d'*El testament de John Silver* el final de *L'illa del Tresor*?
- Què saps de *L'illa del Tresor* i del seu autor? L'has llegida? Quines altres novel·les va escriure Robert Louis Stevenson?
- La lluita entre Silver, Glòria i Angus de les pàgines 200-202 del capítol «El perpal» manté el lector en tensió i constitueix una escena intrigant. L'autor no estalvia detalls explícits de la violència entre els personatges. Quins elements són més violents? Com capta l'atenció del lector? Quins altres passatges també es poden considerar violents?
- A la pàgina 91 d'*El testament de John Silver*, el protagonista abandona Baptisteu en una illa deserta. Com que no sabem res més d'aquest personatge, ens en podem inventar el futur. Imagina't què fa Baptisteu per sobreviure un cop ha desembarcat del vaixell comandat per Silver i escriu-ho.

5.2 Personatges amb actituds diferents

- Quins personatges et desperten simpatia? Quins no et cauen bé? Si tinguessis l'ocasió de parlar amb Silver, Glòria Lachlan, el principal Wartley i Gray, què els diries? Consideres que els que et cauen bé són personatges bons i els altres són dolents? En el cas que responguis que no, raona per què.

5.3 Ús de les dobles interpretacions

- Quins personatges responen «no ho sé» quan no volen donar a conèixer la seva opinió? Per què actuen així? Què els passaria si diguessin el que pensen?
- En quins casos has trobat dues interpretacions d'un mateix fragment? Torna a llegir els passatges següents, planteja-te'n diferents lectures i contesta les preguntes que hi ha després:

–*El vam convidar unes quantes vegades, no cregueu que sovint. A la meva esposa, Woods no li acabà de fer el pes, i per això més aviat ens trobàvem ell i jo i uns pocs més, al Club. [...]*

Vaig deduir que aquell home, bona persona i millor cap de família, d'origen rural, s'havia casat amb una noia riquíssima.

–Bé... em sembla que sé la causa que precipità la marxa de Woods, o Silver. Veureu, de tant en tant a Silver se li veia el llautó, la rustiquesa i la vulgaritat. I per això vam acabar per no rebre'l a casa. La meua esposa desaprova les seves visites. (p. 23-24)

a) Per què la dona de Hackey-Jones no vol tenir relació amb Silver?

b) Quines dades tens sobre la dona de Hackey-Jones? Pots deduir a què es dedica possiblement?

3 Quan Jim marxa de Mablethorpe, diu que li sap greu de només haver descobert que Silver havia substituït la crossa per una cama de fusta i que va passar de ser un pirata rústic a ser un home polític i ben vestit:

[...] jo abandonava també aquella població amb una sensació de desànim. No havia progressat quasi gens en la meua investigació: l'únic que n'havia tret era que Silver s'havia fet fer una cama de fusta, un detall com un altre.

[...] Per tant, aquelles maneres refinades i l'elegant discurs exhibit a Mablethorpe els devia haver après en un indret anterior. (p. 25)

a) Si bé aquesta és la informació que dóna Jim, què més ha descobert a Mablethorpe?

5.4 Treballem el vocabulari

1 En aquesta novel·la, s'usen mots propis del llenguatge mariner. Això ens obliga a anar sovint al diccionari. Aquí tens diverses paraules marineres de la novel·la. Fes-ne llistes diferents agrupant-les per temes.

A més del diccionari, també pots fer cerques al servei de consultes en línia Cercaterm del **Termcat**, una eina en línia molt útil per trobar el significat i la traducció a altres idiomes de mots especialitzats:

Ullera de llarga vista (p. 12); *ancorar, goleta* (p. 14); *bot de remes, fondejar* (p. 29); *patró, coberta, veler, a bord* (p. 31); *borda* (p. 32); *tripulants, nau, popa, pilot* (p. 33); *embarcadors* (p. 34); *segon de bord* (p. 56); *cordam* (p. 60); *salpar* (p. 79); *caps, hissar* (p. 82); *comandant* (p. 83); *milla, timoner, a tot vent* (p. 84); *mariners* (p. 86); *rumb* (p. 88); *bodega* (p. 89); *solcar, contramestre* (p. 94); *temporal* (p. 95); *amotinament* (p. 97); *virar* (p. 100); *atracar* (p. 101); *drassanes, travessa* (p. 104); *golf* (p. 105); *fragata, navili* (p. 106); *cartes, babord i estribord* (p. 110); *graus* (p. 111); *costejar* (p. 112); *rai* (p. 117); *amarrar* (p. 118); *salpar* (p. 120); *castellet de proa, arpó* (p. 124); *quadern de bitàcola* (p. 128); *moll, mercant, escala, bergantins, mascaró* (p. 149); *estuari* (p. 155); *capità* (p. 219).

6 Han parlat d'aquesta novel·la

1 Llegeix aquest text de Pep Molist pertanyent al seu article «**On deu ser Silver?**», aparegut al diari *El País*, i contesta les qüestions que hi ha a continuació:

A través de la narració de Jim Hawkins, però especialment de la d'un reverend que va passar els darrers dies de la vida de John Silver al seu costat, Josep Vallverdú ens relata les seves vicissituds després d'escapar del vaixell, amb una part del botí al final de L'illa del tresor. La seva és una vida que continua farcida d'acció i d'aventura, amb diferents moments cabdals i sorprenents que canvien el rumb de la història, que desvetllen el cuc de la curiositat i el mantenen despert a cada moment. La seva és una novel·la escrita amb elegància i credibilitat, amb un llenguatge exquisit i ric, que fa que el lector estigui atent al relat del que succeeix, però també s'embadaleixi amb la manera com es narra allò que succeeix.

En alguna altra ocasió, s'havia dit que una novel·la d'aventures de Josep Vallverdú la podria signar el mateix R. L. Stevenson. A El testament de John Silver, l'autor es confirma en aquesta afirmació, i fins

i tot podríem assegurar que la broda. El lector copsa la seva destresa en els detalls, en el global i en l'atmosfera d'una novel·la on a través dels fets, de les relacions amb els personatges que el protagonista es va trobant, l'autor intenta anar esbossant i definint a cada pas la complicada personalitat d'un personatge «perdedor» com John Silver, i a aquest intent tan sols podríem criticar-li una mica massa de bonhomia en el deambular del personatge.

(Molist, 2007)

- a) Opines, com Pep Molist, que aquesta novel·la manté el lector encuriolit per saber com es desenvolupa la història? Per què?
- b) Mitjançant quins mecanismes Josep Vallverdú aconsegueix captar l'atenció del lector, segons l'autor de l'article?
- c) Per quines raons es diu que aquesta, com altres novel·les d'aventures de Josep Vallverdú, podria signar-les el mateix R. L. Stevenson?

2 Andreu Sotorra ha escrit sobre *El testament de John Silver* en l'article «**Una bona peça de vuit!**», aparegut al diari *Avui*. Llegeix-ne aquest fragment i contesta a continuació.

Els que es lamenten que els clàssics ja no es llegeixen –o que els adolescents ja no els llegeixen– que comencin per aquesta novel·la de factura contemporània que mira a l'època posterior de L'illa del tresor. M'hi jugo una bona peça de vuit que després no se sabran estar de córrer a buscar l'origen del bucaner John Silver.

L'admiració que Vallverdú pot tenir per una de les obres que ha captivat tantes generacions –fins fa poc– es transmet en cada línia, en cada capítol, en el tractament que en fa. Josep Vallverdú parla amb afecte d'un perdedor i no té compassió en el retrat que fa de John Silver. En tot cas, li dona una sortida honrosa que acaba sent la petita trampa literària perquè el lector s'hi senti identificat.

(Sotorra, 2007)

- a) Andreu Sotorra afirma que el lector s'identifica amb el pirata. Hi estàs d'acord? Per què?

3 El text que hi ha a continuació pertany a la **ressenya** que Josep Maria Aloy fa d'*El testament de John Silver* per a la revista *Escola Catalana*. Llegeix-lo i contesta.

I ves per on ara li toca el torn al veritable protagonista d'aquella novel·la, en John Silver, l'extravagant i excèntric mariner, cridaner i malparlat però alhora tan atractiu i admirat. Tal com vaig expressar quan vaig comentar El viatge del Dofí Rialler, continuo creient que Stevenson es complauria de llegir aquestes dues recreacions i fins i tot estaria encantat de signar-les. L'aventura i l'enjòlit hi estan plenament assegurats i l'equilibri i la saviesa de l'escriptor formen part del text, un text que es llegeix amb plaer i tot luxe de detalls, demostrant clarament la lucidesa de l'autor, que als seus vuitanta-tres anys ensenya, una vegada més, la seva versàtil imaginació i una envejable «joventut» que l'acompanyen tothora tant en els seus textos com en la seva vida de cada dia.

Les peripècies de Silver fins a la seva mort conformen doncs El testament de John Silver. La novel·la relata l'interior de Silver, un pirata sense escrúpols, però amb tocs d'ingenuïtat que a la llarga el duren a la mort, malgrat els esforços per menar una vida que no recordi l'anterior. Silver vol canviar de classe social i aprofitar el «seu tresor» per viure bé. Però abans de poder-ho fer ha de passar moltes adversitats, la primera la residència forçada en una illa governada per un tirà, i una travessa de l'Atlàntic èpica... No explico res més: la novel·la és la navegació vital d'un perdedor, mala peça, però potser víctima de la mala sort i de les ambicions fora mida que l'han dominat sempre. El tema del diner travessa tota l'obra.

El llenguatge hi és molt acurat, com és habitual, les localitzacions, reals o molt plausibles, l'atmosfera és molt de primeries del segle XIX, amb modes i rondalles del XVIII, un segle que fascina Josep Vallverdú. Una excel·lent galeria de personatges, alguna amb certs trets expressionistes, herència de la novel·la anglesa del XVIII que s'allarga fins a Dickens i Thomas Hardy. Una mostra més, en definitiva, del talent literari de Josep Vallverdú.

(Aloy, 2008)

- a) Josep Maria Aloy defineix John Silver com «l'extravagant i excèntric mariner, cridaner i malparlat però alhora tan atractiu i admirat». Et sembla que és una descripció adequada? Per què?
- b) Quins altres trets del pirata en destaca l'autor del text?
- c) Quins autors i quina tradició literària poden considerar-se antecedents de la novel·la de Josep Vallverdú, segons el text?

4 Tots tres crítics comparteixen una idea: Silver és un perdedor. Hi estàs d'acord? Explica per què.